

czímű szakmutatóval ellátott művet, melyet (Budapesten, 1885. Nagy 8-r. 467 és CXLVII l.) a Magyar Könyvkereskedők Egylete adott ki, mint nemkülönb az annak folytatását képező és *Kiszlíngstein Sándor* által összeállított 1876—1885-ig terjedő Magyar Könyvészetet.

KÖZÉPISKOLÁINK KÖNYVTÁRAL.

MORVAY Győzötől.

(Második, befejező közlemény.)

101. Nagybecskereki tanítórend közs. főgimnáziuma. (Alapították 1846-ban.) *a) Tanári könyvtár.* 1876-ig atlaszokból, régi szótárokból, és a klasszikusok német fordításából állott. Évenként 200 frtot fordítanak gyarapítására. Állománya: Ön. szakm.: 295 m., 4236 db. — Tud. folyóirat: 168 m., 1088 db. — Vegyes: 2935 m., 3890 db. — Összesen: 3398 m., 9214 db. — (Az értesítő szerint: 2382 m., 2543 db., 1498 füzet.) — Értéke: 5991 frt 43 kr. — Számos régi XVII., XVIII. sz. kiadású könyve van. Rendezte: Zaka Gyula. — *b) Ifjusági könyvtár.* Alapították 1877. 8-ban. Szabó Ferencz nagybecskereki plébános 300 kötetet adományozott. Állománya: Tank.: 844 m. — Olv.: 148 db. — Összesen: 2325 db. — (Ért. szerint: 1381 m., 1848 db.) — Értéke: 2340 frt 20 kr. Rendezték: Edelmann Ottó, Morvay Győző. — A rendnek van becses házi könyvtára is. (Ertesítő a kegyes tanító-rend vezetése alatt álló nagybecskereki községi főgimnáziumról az 1894/5-iki tanév végén. Balássy József igazgatótól. Ebben: Herr Ödön, A gimnázium története 1846—1895. — Min. jel.)

102. Nagyenyedi ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1662-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1856-ban és 1876-ban új termeket kapott. Gróf Mikó Imre klasszikusokból álló gazdag könyvtárával gyarapította. — Állománya: Theol. 3520 m., 4581 db. — Vegyes önálló szakm.: 12070 m., 17236 db. — Vegyes folyóirat. 321 m., 3261 db. — Vegyes füzet. 1477 m., 4938 db. — Összesen: 17398 m., 28016 db. — (Min. jel. szerint: Szakm.: 11833 m., 16878 db. — Folyóirat 319 m., 3230 db. — Vegyes: 1461 m., 4242 db. — Összesen: 13613 m., 24350 db.) — *b) Ifjusági könyvtár.* Tank.: 32 m., Olv. 1632 db. — Összesen: 1714 db. — (A Bethlen kollégium legújabb története. Nagyenyed. — Min. jel.)

103. Nagykállói állami alreáliskola. (Alapították 1869-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1762 m., 2859 db. — Tud. folyóirat: 255 m., 1500 db. — Vegyes: 456 m., 1788 db. — Összesen: 2473 m., 6147 db. — (Ért. szerint 3021 db.) — Értéke: 5986 frt 50 kr. — *b) Ifjusági könyvtár.* Állománya: 1690 db. — (Ért. szerint: 1752 db.) — Értéke: 1566 frt 76 kr. — (A nagykállói m. kir. állami reáliskola története és XXVI-iki értesítője az 1895/6-iki tanévről. Közzéteszi Schurina István igazgató. — Min. jel.)

104. Nagykanizsai kegyes tanítórend főgimnáziuma. (Alapították 1765-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 2127 m., 3236 db. — Tud. folyóirat: 215 m., 1052 db. — Vegyes: 408 m., 4503 db. — Összesen: 2750

m., 8791 db. — *b) Ifjúsági könyvtár. aa) Naggyobb könyvtár.* 757 m., 804 db. — *bb) Kisebb könyvtár.* 526 m., 566 db. — Összesen: 1283 m., 1370 db. — *c) Az ifj. segélyegyesület könyvtára.* Állománya: 490 db. — (Értesítő a kegyes tanítórendiek vezetése alatt álló nagykanizsai katolikus főgimnáziumról az 1895/6-iki tanévben. Szerk. Dr. Pachinger Alajos igazgató. — Min. jel.)

105. Nagykárolyi kegyes tanítórend főgimnáziuma. (Alapították 1727-ben.)
a) Házi könyvtár. — *b) Tanári könyvtár.* Kezdetben a házi könyvtár pótolta. 45 létezik. 21 szakból áll: *α)* Hittud.: 27 m., 42 db. — *β)* Bölcs.: 20 m., 24 db. — *γ)* Jogtud.: 8 m., 10 db. — *δ)* Magy. ny.: 45 m., 110 db. — *ε)* Német ny.: 10 m., 22 db. — *η)* Nyugati ny.: 14 m. és db. — *θ)* Latin ny.: 26 m., 42 db. — *ζ)* Görög ny.: 20 m. és db. — *ι)* Term. tud.: 48 m., 85 db. — *κ)* Menny.: 8 m., 10 db. — *λ)* Tört.: 105 m., 200 db. — *μ)* Földr. Stat.: 60 m., 93 db. — *ν)* Egészségtan: 22 m., 23 db. — *ο)* Paed.: 17 m., 30 db. — *π)* Bibliogr. 5 m. és db. — *ρ)* Szótár: 9 m., 18 db. — *σ)* Hivatalos közl.: 46 m., 50 db. — *τ)* Akad. ért.: 114 m. és db. — *υ)* Folyóirat: 33 m., 190 db. — *ζ)* Értesítő: 900 m. — *ω)* Vegyes: 22 m., 53 db. — Állománya: Ön. szakm.: 538 m., 845 db. — Tud. folyóirat: 45 m., 347 db. — Vegyes: 70 m., 131 db. — Összesen: 653 m., 1323 db. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 1452 db. — (A kegyes tanítórendiek vezetése alatt álló nagy-károlyi róm. kath. főgimnázium milleniumi értesítője az 1895/6-iki tanévről. Ebben: Hain József, A róm. kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

106. Nagykikindai állami VI. oszt. gimnázium. (Alapították 1858-ban.)
a) Tanári könyvtár. Az 1882/3. évig a könyvtárakra semmit sem fordítottak Ezen évtől kezdve a tanári könyvtár évi 300 frtot, folyóiratokra 150 frtot kapott. Mivel ezen költséget nem minden évben utalványozták ki, a tanári könyvtárban még a legszükségesebbek is hiányoznak. — Szakszerű fölosztása a következő: Van 13 szakasz. *α)* Magy. ny. és irod.: 102 m., 197 db., 74 füz. — *β)* Ném. ny. és irod.: 56 m., 174 db., 3 füz. — *γ)* Classica philologia: 65 m., 112 db., 9 füz. — *δ)* Francia, angol és olasz nyelv: 16 m., 16 db. — *ε)* Vallás. Bölcs. Paed.: 62 m., 42 db., 18 füz. — *η)* Magy. tört.: 88 m., 180 db., 36 füz. — *θ)* Világtört.: 49 m., 115 db., 1 füz. — *ζ)* Földrajz. Utleírások: 34 m., 43 db., 5 füz. — *ι)* Term. rajz: 56 m., 69 db., 8 füz. — *κ)* Termtan. Vegytan: 53 m., 60 db., 11 füz. — *λ)* Menny. Mért. Épít.: 50 m., 52 db., 19 füz. — *μ)* Archeol. Numism.: 7 m., 4 db., 3 füz. — *ν)* Encycl. Vegyes: 46 m., 45 db., 46 füz. — *ο)* Értesítők. Összesen: 684 m., 1168 db., 234 füz. — Állománya: Ön. szakm.: 750 m., 1332 db. — Tud. folyóirat: 179 m., 179 db. — Vegyes: 1147 m., 1147 db. — Összesen: 2076 m., 2658 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Rendezte 1893-ban dr. Morvay Győző. Állománya: 1289 m., 1671 db. Értéke 2324 frt. (Min. jel. szerint Tankönyv: 40., Olv. 718. — Összesen: 758 db.) — (A nagykikindai gimnázium értesítője az 1894/5-iki tanévről. Közli dr. Kresmery Károly igazgató. — Min. jel.)

107. Nagykőrösi ev. rev. főgimnázium. (Alapították 1632-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1637-ben a Rákóczy György által adott Gradualeért kiadott költségek említettek. 1712-ből a könyvtár betűsoros jegyzékét ismerjük, mely 130 kötetet említ. 1751. óta az egyház bizonyos összeggel járult hozzá évenként.

1806-ban gróf Teleki László több művet adott a könyvtárnak. 1842-ben kezelési szabályok készültek. 1856/7-ben Szabó Károly és Szilágyi Sándor rendezték. Dotációja: *a)* évi 210 frt. *b)* A beiratási díjból 100—150 frt. *c)* Sigray-alapból 100 frt kamat. *d)* A könyvtári alapból (Péczelei Szabó Györgyné és Egressy Sámuel alapítványa) évi 13 frt 87 kr. Állománya: Szakm.: 12719 m., 18429 db. — *b)* *Tanári kézikönyvtár.* Állománya: 218 m. — *c)* *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 795 db. — (A nagykőrösi ev. ref. főgimnázium története. Írták: Ádám Gerzson igazgató és dr. Joó Imre tanár. — Min. jel.)

108. Nagyszalontai közs. algimnázium. (Alapították 1711 előtt.) *a)* *Tanári könyvtár.* 1874-, és 1880/1- és 1885-ben az ev. ref. egyházközség és a várossal kötött szerződésben kikötöttet, hogy a város a könyvtárról is tartozik gondoskodni. Nevezetesebb adományozók: Rajla Péter (1867.), Balog Imre (1869.). 11 szakból áll: *α)* Hittan: 110 db. — *β)* Philos. Paed.: 158 db. — *γ)* Magy. ny. irod.: 290 db. — *δ)* Class. phil.: 345 db. — *ε)* Ném. és francia ny.: 218 db. *η)* Tört.: 209 db. — *θ)* Jog- és államtud.: 319 db. — *ζ)* Földr. 239 db. — *ι)* Menny. Term. tud.: 193 db. — *κ)* Tankönyv: 222 db. — *λ)* Kézi könyvtár: 260 db. — *μ)* Folyóirat: 1013 db. — *ν)* Értesítő: 1760 db. (1867-től kezdve.) Összesen: 4333 db. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 1719 m., 2278 db. — Tud. folyóirat: 223 m., 622 db. — Vegyes: 1752 m., 1763 db. — Összesen: 3594 m., 4663 db.) — *b)* *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 276 db. — Olv.: 577 db. — Összesen: 853 db. — (Ért. szerint: 243 db.) — (A nagyszalontai közs. algimnázium 1895/6-iki értesítője. Ebben: Gere Ferencz és Katona Mihály, A nagyszalontai gimnázium története 200 éves múltjából. — Min. jel.)

109. Nagyszebeni állami főgimnázium. (Alapították 1669-ben. Állomositották 1854-ben.) *a)* *Tanári könyvtár.* Az 1821-iki évben készült Eschenbacher-féle leltár szerint a könyvtár állománya: 113 m., 310 db. Ezek fele (61 m.) római és német klasszikusokból állott, másik fele: Historia, Geographia, Artes Liberales, Lexica, Libri mixti. Köztük volt 3 magyar mű. Az 1839-iki évi Horváth-féle leltár 270 szám, 666 db-ról szól. Köztük 65 magyar mű található. 1854/5-ben az új leltározás szerint volt: 1529 db. Ez időben évi 150 frtot fordítottak gyarapítására. Mivel a könyvtárnak helyisége nem volt, 1865/6-ban a gimnáziummal szomszédos házban két szobát béreltek a tanári és az ifjúsági könyvtár számára. 1867-ben 3803 db-ból állott. Jelenleg 8554 db-ból áll, 10,108 frt 69 kr értékben. és évenként 500 frtot fordítanak gyarapítására. — Állománya: Szakm.: 4409 m., 8516 db. — Folyóirat: 57 m., 1222 db. — Vegyes: 14000 m., 14346 db. — Összesen 18446 m., 24084 db. — (A nagyszebeni állami főgimnázium története. Irta dr. Boros Gábor. — Min. jel.)

110. Nagyszebeni ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1553-ban.) *a)* *Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 5305 m., 10004 db. — Folyóirat: 22 m., 48 db. — Összesen: 5327 m., 10052 db. — *b)* *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 200 db. — Olv.: 1520 db. — Összesen: 1720 db. — (Min. jel.)

111. Nagyszebeni ág. ev. főreáliskola. (Alapították 1842-ben.) *a)* *Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 282 m., 384 db. — *b)* *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 210 db. — Olv.: 690 db. — Összesen: 900 db. — (Min. jel.)

112. Nagyszombati kath. érseki főgimnázium. (Alapították 1549-ben.)

a) *Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 6550 m., 16210 db. — Tud. folyóirat: 27 m., 320 db. — Vegyes: 4445 db. — Összesen: 6577 m., 20975 db. — Értéke 25640 ft. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 65 db. — (Olv.: 593 db. — Összesen: 658 db. — (Ért. szerint: 401 m.) — Értéke: 700 ft. — (A nagyszombati kath. érseki főgimnázium értesítője az 1894/5-iki tanév végén. Szerk. Schlick István igazgató. Ebben: Horváth Zoltán, A nagyszombati kath. érseki főgimnázium története. — Min. jel.)

113. Nagyváradi prémontrei kath. főgimnázium. (Alapították 1699-ben.) a) *Tanári könyvtár.* A volt jezsuita könyvtár 5—6000 műve a gimnázium tulajdonába jutott 1851-ben ennek egyik felét a kir. jogakadémia, a másikat a főgimnázium kapta. 16 szakból áll: α) Vallás: 232 m., 328 db. — β) Magy. ny.: 207 m., 285 db. — γ) Ném. ny. 66 m., 111 db. — δ) Latin ny.: 230 m., 378 db. — ε) Görög ny.: 113 m., 189 db. — ι) Tört.: 251 m., 390 db. — ϑ) Földr.: 48 m., 95 db. — ζ) Term. rajz: 83 m., 115 db. — ι) Term. tud.: 106 m., 146 db. — z) Chemia: 22 m., 33 db. — λ) Menny.: 64 m., 119 db. — μ) Bölcs. Paed.: 116 m., 162 db. — ν) Vegyes: 218 m., 282 db. — o) Bécsi cs. k. tud. Akad.: 649 db. — π) Folyóirat: 60 m., 381 db. — ϑ) Régi hirl.: 12 m., 41 db. — Összesen: 1827 m., 4117 db. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 1537 m., 3046 db. — Tud. folyóirat: 73 m., 1071 db. — Vegyes: 1218 m., 1282 db. — Összesen: 2828 m., 5399 db. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 729 db. — Olv.: 2565 db. — Összesen: 3294 db. — (Ért. szerint: 2565 db.) — Értéke: 4477 ft. — (A jászóvári prémontrei kanonokrend nagyváradi főgimnáziumának értesítője az 1893—96-iki iskolai évekről. Szerk.: Kotunovics Sándor igazgató. Ebben: Cséplő Péter, A nagyváradi r. k. főgimnázium története. — Min. jel.)

114. Nagyváradi állami főreáliskola. (Alapították 1873-ban.) a) *Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 2068 m., 3084 db. — Tud. folyóirat.: 92 m., 945 db. — Vegyes: 860 m., 1295 db. — Összesen: 3020 m., 5324 db. — (Ért. szerint: 5219 db.) — Értéke: 4195 ft 68 kr. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 1662 db. — (Ért. szerint: 1575 db.) — Értéke: 2088 ft 56 kr. — (A nagyváradi m. kir. állami főreáliskola értesítője az 1895/6-iki tanévről. Közli Krüger Viktor h. igazgató. Ebben: Bach Nándor, A nagyváradi állami főreáliskola története. (1873—1895.) — Min. jel.)

115. Naszódi alapítványi főgimnázium. (Alapították 1863-ban.) a) *Tanári könyvtár.* Dr. Szilasi Gergely adományozott 575 művet 619 kötetben. Állománya: Ön. szakm.: 1702 m., 2860 db. — Tud. folyóirat: 87 m., 294 db. — Vegyes: 565 m., 1000 db. — Összesen: 2354 m., 4154 db. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 82 db. — Olv.: 879 db. — Összesen 961 db. — (Repor-tulal XXXII. lea despre gymnasium superior fundational din Naseud. — Min. jel.)

116. Nyiregyházi ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1806-ban.) a) *Tanári könyvtár.* Az 1843-ig főnállott »professzori iskolának« nem volt könyvtára. Ekkor alapították. 1851-ben nagyobb beszerzést eszközöltek. 1861-ben a nyiregyházi ág. b. ev. egyház 10,000 frtos alapítványt tévén, a többek közt kívánja: »a czél-szerű iskolai könyvtárról gondoskodást és ennek évenkénti gyarapítását« is. — Az 1886-ban kötött szerződés és költségelőirányzat szerint termekre és

könyvekre 800 frtot költenek. Állománya: Szakm.: 2518 m., 2127 db. — Folyóirat: 75 m., 314 db. — Vegyes: 2796 m., és db. — Összesen: 5389 m., 5237 db. — (Ért. szerint: 2158 köt., 799 füz.) — Értéke: 4509 frt. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 482 db. — Olv.: 1285 db. — Összesen: 1767 db. — (Ért. szerint: 703 db.) — Értéke: 1933 frt. — (A nyiregyházi ág. evang. főgimnázium XXXI. értesítője az 1894/5-ik iskolai évről. Szerk.: Martinyi József. — Min. jel.)

117. Nyitrai kath. főgimnázium. (Alapították 1698-ban.) *a) Tanári könyvtár.* 1788-ban A tanulm. alap 100 frtot adott könyvek és tanszerek vásárlására. Állománya: Ön. szakm.: 3612 m., 4103 db. — Tud. folyóirat: 114 m., 343 db. — Vegyes: 368 m., 181 db. — Összesen: 4094 m., 4627 db. — (Ért. szerint: 4710 db.) — Értéke: 7819 frt. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Két része van osztva. Állománya: 2772 db. — (Ért. szerint: 1808 db.) — Értéke: 3895 frt. — (A nyitrai r. k. főgimnázium 1894/5. és 95/6. iskolaévi értesítője. Szerk. Horvát Sándor igazg. Ebben: Horváth S., Okmánytár a piaristák sz. László királyról czimzett nyitrai kollégiumának történetéhez. — Min. jel.)

118. Pancsovai állami főgimnázium. (Alapították 1851-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1854-ben még csak a tanárok használatát képező segédkönyvekből állott. — Az 1860/1-iki könyvtárrendezés 264 m., 311 db-ról szól. Állománya: Szakm.: 2787 m., 4414 db., 1863 füz. — Folyóirat: 54 m., 591 db. — Vegyes: 891 m. — Iskolai értesítő: 2634 db. — Összesen: 3732 m., 7639 db., 1863 füz. — (Min. jel. szerint: 3732 m., 9502 db.) — Értéke: 12628 frt 52 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 1358 m., 1581 db. olvasmány.: — Értéke: 1961 frt 51 kr. — (A pancsovai magyar királyi állami főgimnázium értesítője az 1894/5-iki tanévről. Közzéteszi Tordai György igazgató. Ebben: A pancsovai állami főgimnázium története. — Min. jel.)

119. Pápai szent-benedek-rendi algimnázium. (Alapították 1647 előtt.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 2591 m., 8336 db. — Tud. folyóirat: 38 m., 198 db. — Vegyes: 2571 m. és db. — Összesen: 5200 m., 11105 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank: 614 db. — Olv.: 669 db. — Összesen: 1283 db. — (A pannonhalmi szent Benedek-rendiek vezetése alatt álló pápai kath. gimnázium értesítője az 1895/6-iki iskolai évről. Szerk: Pető Menyhért, igazgató. Ebben: Bakonyvári Ildefonz, A pápai kath. gimnázium története a pálosok idejében. — Min. jel.)

120. Pápai ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1531-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1577-ben nyomdája van. 1661-ben »egy közönséges könyvesház«-ról tesznek említést. Állománya: Szakm.: 10644 m., 16986 db. — Folyóirat: 97 m., 1004 db. — Vegyes: 1426 m., 2127 db. — Összesen: 12167 m., 20117 db. — (Min. jel. szerint: Szakm.: 9670 m., 15990 db. — Folyóirat: 94 m., 1069 db. — Vegyes: 1482 m., 2166 db. — Összesen: 11246 m., 19225 db.) — Évenként 500 frtot költenek reá. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 157 m., 2310 db. — Összesen: 2467 db. — (A dunántuli ev. ref. egyházkerület pápai főiskolájának története. 1531—1895-ig. Szerk. Kiss Ernő főgimn. igazgató. — Értesítő 1894/5-iki évről. — Szabó Károly, Huszár Gál életéről és nyomdájáról: Századok, 1868. évf. 146. és 421. l. — Eötvös Lajos, A pápai nyomda története: U. ott, 1869. évf. 310. és 737. l. — Min. jel.)

121. Pécsi zircz-csisztereci-rendi főgimnázium. (Alapították 1644-ben.) Volt régi könyvtára, de elpusztult. *a) Házi könyvtár.* Alapították 1850-ben. — *b) Tanári könyvtár.* 1872 év óta 300 frt évi kiadása van. 13 szakból áll. Állománya: Ön. szakm.: 2401 m., 3708 db. — Tud. folyóirat: 20 m., 671 db. — Vegyes: 2850 m., és db. — Összesen: 5271 m., 7229 db. — (Ért. szerint: 1588 m., 2895 köt., 126 füz.) — *c) Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1855-ben. Állománya: Tank.: 1209 db. — Olv.: 1617 db. — Összesen: 2826 db. — (Értesítő szerint: 1349 m.) — *d) Segélyző egyesület könyvtára.* Alapították 1850-ben. — Állománya: 717 db. tankv. — 60 atlasz. — 373 szótár. — Összesen: 1150 db. — (A zircz-csisztereci-rend pécsi r. k. főgimnáziumának értesítője az 1894/5-iki évről. — Min. jel.)

122. Pécsi állami főreáliskola. (Alapították 1857-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1749 m., 3007 db. — Tud. folyóirat: 43 m., 468 db. — Vegyes: 179 m., 336 db. — Összesen: 1971 m., 3811 db. — (Ért. szerint: 1907 m., 2738 db., 959 füz.) — Értéke: 11585 frt 65 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 938 db. — Olv.: 3054 db. — Összesen: 3992 db. (Ért. szerint: 1296 db.) — Értéke: 2071 frt 07 kr. — (Requinyi Géza, A pécsi állami főreáliskola története 1857—1894. — Min. jel.)

123. Podolini kegyes tanítórend algimnáziuma. (Alapították 1642-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1134 m., 4047 db. — Tud. folyóirat: 1323 db. — Vegyes: 650 m. — Összesen: 1804 m., 5370 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 1088 db. — (Min. jel.)

124. Pozsonyi kir. kath. főgimnázium. (Alapították 1627-ben.) *a) A jezsuiták könyvtára.* 1625-ben Malli Gáspár, a collegium első főnöke II. Ferdinánd királyt kéri, hogy adományozza a jezsuitáknak az elszéledt veszprémvölgyi apácák jószágait, mivel azokban egy könyvtár is van, melyet több izben is ajánlottak megvételre. 1629 október 22-ikée Függenschuh Ferencz jótévő pro instauracione bibliothecae 600 frtot ígért, de csak 200 frtot kaptak. 1631-ben kapnak 500 frtot, 1632-ben 1000 frtot. 1639-ben Kecskés János 372 múból álló könyvtárát adományozta a jezsuitáknak. Ekkor a könyvtár 17 szakból állott: (Doctrina sacra: 43, Concilia: 7, Patres graeci et latini: 194, Interpretes scripturae sacrae: 115, Theologi scholastici: 24, Controversiae 86, Concionatores et catechistae: 166, Canonistae: 77, Spirituales: 113, Historici sacri et profani: 222, Philosophi et mathematici 139, Oratores: 46, Poetae: 149, Medici: 251, Pharmaceutici: 42, Graeci: 43, Hebraei: 16. Összesen 1733 m.) Pázmány Péter könyvtárát a collegiumnak hagyományozta, de azt nem kapták meg. 1641-ben 2191 m. volt a könyvtárban. 1683-ban új rendezés vált szükségessé. 1739-ben Csécsi Ferencz páter 300 frtot adományozott, 1762—64-ben Pock Mátyás rector »pro pagellis polemico catecheticis« 2000 frt alapítványt tett. 1772-ben a lefoglalt lutheránus iskolának 7500 kötetből álló könyvtára idekerült; az eretnek könyveket elégették, a megkimélteket Budára küldték. Ekkor Faludy Ferencz volt a könyvtár őre. — *b) A régi könyvtár.* A jezsuiták idejéből való: 2025 m., 2933 db. — A Nagyszombatból áthelyezett akadémia könyvtárának állománya: 5424 m., 6077 db. volt. — *Aa)* A jezsuita könyvtár az ezennemű könyvtárak országos sorsában részesült. Hosszabb ideig maradt Pozsonyban. 1777-ben őre Pray

György, távoztával Herschnig Dániel volt. Utóbbi fejezte be a Pray György által kezdett katalógust. 1778-ban új polcz-fölszerelést nyer a könyvtár, mely még ma is megvan. Ugyanakkor a helytartótanács sürgette a rendezést és azért bizonyos jutalomdíjat is hajlandó volt fizetni. A katalogus azonban, dacára a pénz utalványozásának, 1779-ben még nem volt kész. 1783-ban Kovachich átkutatta a könyvtárt és főleg az »eretnek« könyveket és más legtekintélyesebb és legbecesebb könyveket Budára szállíttatta. — *Ab*) A Nagyszombatból Pozsonyba szállított könyvtár 5232 kötetből állott, azonban nem a teljes állomány került Pozsonyba. A pozsonyi, komáromi, szakoleczai, németujvári, basini kolostorok könyvtárai lassankint idekerültek. 1781-ben a Csécsi-alapból vásároltak. 1850-ben az intézet a klarisszák kolostorából átköltözött. Ekkor a könyvtár két részre osztatott. A gimnáziumnak 5424 m., 6077 db. theologiai és egyháztörténelmi könyv maradt. 1874-ben rendezték, de nem elég alaposan. — *c*) *Tanári könyvtár.* 1850-ben alapítják. Már korábban is szereztek műveket a Csécsi-alapból, de nem igen érezték nagyobb hiányát, mivel a régi könyvtárt használták. A tanári testület jobbára német és szláv könyveket hozatott. A kormány a könyvtárt nem igen támogatta. Az 1862-ki iskolai jelentés szerint tanári könyvtár nincsen. Ekkor az intézet a M. Tud. Akadémiától kért és kapott magyar könyveket. A helytartóság 300 frtot utalványozott gyarapítására. Helyisége ma sincsen, a tanári tanácskozóban van elhelyezve. Állománya 4860 db. — (Min. jel. Ön. szakm.: 10624 m., 12870 db. — Tud. folyóirat: 56 m., 771 db. — Vegyes: 128 m., 299 db. — Összesen: 10778 m., 13940 db.) — Van: 579 tört., 409 latin, 306 magy. m. — Értéke: 18.784 frt 25 kr. — *d*) *Ifjúsági könyvtár.* 1852/3-ban önkéntes adományokból alakult. — Ekkor volt 26 m., 109 db. 102 frt 43 kr. értékben. — Állománya: 5795 m. — (Min. jel. szerint: 5683.) — Értéke: 8428 frt. — *e*) *Önképzőköri könyvtár.* Alapította dr. Schönvitzky Bertalan tanár 1888/9. évben. 1890 óta Gaal Mózes a könyvtár-őr. Állománya: 308 db. — (A pozsonyi kir. kath. főgimnázium története. Hazánk ezeréves fennállásának emlékére írta Schönvitzky Bertalan. Pozsony. — Min. jel.)

125. Pozsonyi ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1606-ban.) *a*) *Schinkó-könyvtár.* Állománya: 7364 m., 12584 db. — *b*) *Nagy könyvtár.* Állománya: 4671 m., 6125 köt., 623 füz. — *c*) *A nem theologiai könyvtár.* Állománya: 12962 m., 21033 köt. — *d*) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 646 m., 810 db. — (Min. jel. Tank.: 720 db. — Olv.: 6410 db. Összesen: 7130 db.) — *e*) *Tanári kézi könyvtár.* Rendezés alatt áll. (Min. jel. szerint: Szakm.: 24957 m., 40282 db. — Folyóirat: 21 m., és db. — Vegyes: 2135 db. — Összesen: 24978 m., 42438 db.) — *f*) *Tanuló ifj. könyvtára.* *aa*) Ifj. önképzőkör: 2896 köt. — *bb*) Német könyvtár: 823 k. — *cc*) Tót könyvtár: 1525 k. — *dd*) Szerb könyvtár: 592 k. — A hat könyvtárban összesen van: 46388 k., 936 füzet. Van több eredeti és lemásolt kézírata. — (A pozsonyi ág. hitv. evang. lyceum értesítője. 1895/6. Szörk. Zorkóczy Samu igazgató. — Min. jel.)

126. Pozsonyi állami főreáliskola. (Alapították 1850-ben.) *a*) *Tanári könyvtár.* Szakfölosztás: α) Encycl.: 99 m., 730 db. — β) Időszaki iratok 75 m., 422 db. — γ) Theol.: 136 m., 177 db. — δ) Bölc. Acsth. Paed.: 232 m.,

2605 db. — ε) Nyelvtudomány. Szépirod.: 821 m., 1634 db. — η) Földr. Tört.: 508 m., 1042 db. — θ) Physika. Chemia: 317 m., 564 db. — Tern. rajz: 190 m., 625 db. — ζ) Math. Geom.: 413 m., 586 db. — ι) Nemzetgazdaságtan: 86 m., 143 db. — κ) Jogtud.: 99 m., 227 db. — λ) Művészet: 79 m., 191 db. — μ) Orvostud.: 56 m., 64 db. — Összesen: 3111 m., 9110 db. — (Min. jel. szerint. — Ön. szakm.: 3111 m., 9110 db.) — Tud. folyóirat: 60 m., 450 db. — Vegyes: 2300 db. — Összesen: 3170 m., 11860 db. — Értéke: 5872 frt 22 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 613 m., 1747 db. — (Min. jel. szerint: Olv.: 1625 db.) Értéke: 854 frt 25 kr. — (A pozsonyi m. kir. állami főreáliskola harminczhatodik értesítője az 1894/5-iki iskolai évről, fennállásának 44-dik évében. Közli Antolik Károly, igazgató. Ebben: A pozsonyi főreáliskola története. (1850—1893.) Dr. Bozóky Endrétől. — Min. jel.)

127. Pozsony-szentgyörgyi kegyes tanítórend algimnáziuma. (Alapították 1685-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 810 m., 1060 db. — Tud. folyóirat: 11 m., — Vegyes: 1600 db. — Összesen: 821 m., 2660 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 460 db. — (A kegyes tanítórendiek vezetése alatt álló pozsony-szt.-györgyi kath. gimnázium értesítője. 1895/6. Füredi János igazgatótól. — Min. jel.)

128. Privigyei kegyes tanítórend algimnáziuma. (Alapították 1666-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Ön. szakm.: 942 m., 1458 db. — Tud. folyóirat: 64 m., 83 db. — Vegyes: 375 m., 991 db. — Összesen: 1381 m., 2532 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 19 db. — Olv.: 5058 db. — Összesen: 5077 db. — (Tanintézetünk történelmének vázlata 1666-tól napjainkig. 1880/1. — Min. jel.)

129. Rákospalotai Wagner-Szabó-féle magángimnázium és reáliskola. Adatait sem a miniszteri jelentés, sem az értesítő nem közli.

130. Rimaszombati egyesült protestáns főgimnázium. (Alapították 1853-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 3592 m., 4752 db. — Folyóirat: 90 m., 2227 db. — Vegyes: 105 m., 1765 db. — Összesen: 3787 m., 8744 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 154 db. — Olv.: 836 db. — Összesen: 990 db. — *c) Tankönyvek kölcsönkönyvtára.* Alapították 1894-ben. Minden tanuló 10—20 krt fizet. Állománya 128 db. — (A rimaszombati egyesült protestáns főgimnázium XLIII. értesítője az 1895/6-iki évben. Fábry János igazgatótól. — Min. jel.)

131. Rózsasági kegyes tanítórend főgimnáziuma. (Alapították a XVIII. században.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 576 m., 1317 db. — Tud. folyóirat: 37 m., 843 db. — Vegyes: 91 m., 2406 db. — Összesen: 704 m., 4566 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 999 db. — Olv.: 683 db. — Összesen: 1682 db. — (Min. jel.)

132. Rozsnyói kath. főgimnázium. (Alapították 1656-ban.) *a) Társházi könyvtár.* Alapították 1778-ban az orsz. tanulmányi bizottság felajánlása folytán. Vannak ritka és becses könyvei. Állománya: 3900 köt. — *b) Tanári könyvtár.* Alapították a rendtagok saját erejükből. Nevezetes Hollók Imre, rozsnyói székesegyházi nagyprépost gazdag történeti könyvtárának adományozása. Állománya: Ön. szakm.: 3242 m., 4167 db. — Tud. folyóirat: 180 m., 725 db. —

Vegyes: 210 m., 285 db. — Összesen: 3632 m., 5177 db. — (Értesítő szerint: 6200 db.) — *c) Szabó István-féle könyvtár.* Szabó István, a Homerosz fordítója, 1891-ik évben végrendeletileg 817 kötetet adományozott. — *d) Ifjusági könyvtár.* Állománya: Tank.: 192 db. — Olv.: 1340 db. — Összesen: 1532 db. — (A rosznyói kath. főgimnázium értesítője az 1894/5-iki tanévről. Dr. Tóth Lőrincz igazgatótól. Ebben: A rosznyói kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

133. Rozsnyói ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1525-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1794-ben Cházár András 2400 kötetet adományoz. — 1835-ben az „olvasótársaság» könyvtárt is kezelt, mely az egyház sajátja volt. Minden más könyvtártól elkülönítve kezelték, évi számadást készítenek, a gimn. ifj. ingyen használhatta. 7 szakból áll: *α)* Tört. Földr. Stat.: 425 köt. — *β)* Irodört. nyelv.: 345 köt. — *γ)* Class. phil.: 122 köt. — *δ)* Term. tud.: 206 köt. — *ε)* Philos. Paed.: 114 köt. — *η)* Folyóirat: 171 köt. — *θ)* Értesítő: 203 köt. — Összesen: 1586 köt. — Szakm.: 646 m., 1084 db. — Folyóirat 73 m., 434 db. — Vegyes: 1587 m., 189 db. — Összesen: 2306 m., 1707 db. — Értéke: 3398 frt. — *b) Ifjusági könyvtár.* Állománya: Tank.: 103 db. — Olv.: 941 db. — Összesen: 1044 db. — (Értesítő szerint: 1075 köt.) — Értéke: 500 frt. — (Értesítő a rosznyói államilag segélyezett ág. hitv. ev. kerületi főgimnáziumról az 1895/6-iki tanévben. Oravecz Mihály igazgatótól. Ebben: A rosznyói ág. h. ev. főgimnázium története. — Min. jel.)

134. Sárospataki ev. ref. főgimnázium. (Alapították a XVI. században.) *a) Főiskolai könyvtár.* A XVI. században rendezett és a közhasználatnak is szolgáló könyvtára volt. 1550 óta folyton gyarapodott; a Perényiek, Dobó István, Rákóczyak is hozzájárultak gyarapításához. 1623-ból van első nyoma a rendezésnek. A könyvtárost szótöbbséggel választják. 1652-ben I. Rákóczy György fia III. Zsigmond könyvtárát az iskolának hagyta. 1659-ben az ország első könyvtárának ismerték. 1671-ben a tanárok elüzetésekor Mátyás király könyvtárának sorsára jutott. Kis részét a tanárok vitték el Debreczenbe, melyekből 1703—4-ben néhányat visszahoztak. A XVIII. században több mint 200 adományozót említenek. Tőkéje nincsen, a közönség tartja fönn: *a)* 1775 óta az iskolai büntetés pénzeiből; *b)* aláírási díjakból; *c)* beiratási díjakból; *d)* 1788 óta a nagy és kis hallgatók díjából; *e)* a perselypénzből öreghitették. Rendesen esküdt deákok (primarii) kezelték 1—3 évig az igazgató-tanárs felügyelete alatt. 1783 óta a tanárok kezelik. A XIX. sz. első tizedében 10,000 könyve volt, ma 52000. 1809-ben idegen és hazai írók szerint csoportosították. 1855-ben újból rendezték. 1863-ban Erdélyi János könyvtárnok memorandumot írt a rendezésről. 1864-ben két frt napidíjjal hozzáfogott a rendezéshez, 16 szakra osztva fel az egész anyagot. 1868-ban Erdélyi halála után Szinyei Gerzson lett a könyvtárnok. Nevezetesebb adományozók: Teleki József gr., Fáy András, Teleky Sámuel, Teleki László. Megvették Beregszászi N. Pál, Kazinczy Ferenc, Porkólab Imre, Emödy István, Csengeri József, Szeremley Gábor könyvtárát. Évenként 1000 frtot költenek rá. Van külön, Linczhauer kassai festő által dekorált terme. Állománya: Szakm.: 42770 m., 52210 db. — Folyóirat: 185 m., 899 db. — Vegyes: 945 m., 6545 db. — Összesen: 438000 m.,

59654 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 63 db. — Olv.: 630 db. — Összesen: 660 db. — (A sárospataki ev. ref. főiskola (akadémia. gimnázium) értesítője az 1894/5-iki iskolai évről. Dr. Finkey József akadémiai, Szinyei Endre gimn. igazgatótól. XXXIX. évf. — Min. jel.)

135. Sátoraljaújhegyi kegyes tanítórend főgimnáziuma. (Alapították 1727-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1697 m., 2387 db. — Tud. folyóirat: 33 m., 351 db. — Vegyes: 209 m., 281 db. — Összesen: 1759 m., 2819 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 1360 db. — Két helyiség. (A kegyes tanítórendiek vezetése alatt álló s.-a.-újhegyi róm. kath. főgimnázium értesítője az 1893/4-iki tanévről. Dr. Ormándy Miklós igazgatótól. Ebben: A s.-a.-újhegyi r. k. főgimnázium története. — Min. jel.)

136. Segesvári ág. ev. főgimnázium. (Alapították a XVI. század elején.) *a) Tanári könyvtár.* 1651. körül már említik az iskolai hivatalnokok közt a könyvtárost. — Állománya: Szakm.: 6812 m., 9531 db. — Folyóirat: 151 m., 377 db. — Vegyes: 2031 m., 1766 db. — Összesen: 8994 m., 11674 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 21 db. — Olv.: 602 db. — Összesen: 623 db. — (Geschichte des Schässburger Gymnasiums von Dr. Richard Schuller. — Min. jel.)

137. Selmeczbányai kir. kath. VI. oszt. gimnázium. (Alapították 1536 előtt.) A gimnázium levéltárában található: Sub 24. Catalog der gymnasial Bibliothek des kath. Gymnasiums zu Schemnitz és Nro 13. Catalogus librorum abolitae S. J. secundum praescriptas 7 rubricas conficiatur., 6 nov. 1777. *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 2784 m., 3763 db. — Tud. folyóirat: 57 m., 443 db. — Vegyes: 65 m., 6367 db. — Összesen: 2903 m., 10573 db. — (Ért. szerint: 9729 db.) — Értéke: 8265 frt 83 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 210 db., Olv.: 1374 db. — Összesen 1584 db. — (Ért. szerint: 1491 db.) — Értéke: 1666 frt. — (A selmeczbányai kir. kath. nagygimnázium értesítője az 1895/6-iki tanévről. Közli Panek Ödön igazgató. Ebben: Szártoricz Ferencz: A selmeczbányai kir. kath. gimnázium története. — Min. jel.)

138. Selmeczbányai ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1528-ban.) *a) Tanári könyvtár.* 1587-ben Weigel János tanár könyvtárát adományozza az iskolának. 1832-ben a »nemes magyar társaság« megszerzi a magyar olvasótársaságnak 1000 kötetből álló könyvtárát. 1893/94-ben rendeztetett. — Állománya: Szakm.: 3448 m., 5919 db. — Folyóirat. 16 m., 119 db. — Vegyes: 315 m., 360 db. — Összesen: 3779 m., 6398 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* 1843/4-ben Breznyik János igazgató alapítja. — Állománya: Tank.: 649 db. — Olv.: 5800 db. — Összesen: 6449 db. — (A selmeczbányai ág. hitv. ev. kerületi lyceum története. Breznyik Jánosnak története alapján kivonatolva összeállították és 1889—1896. évig kiegészítették Hlavatsek András és Király Ernő tanárok. — Min. jel.)

139. Sepsi-szentgyörgyi ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1859-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: szakm.: 5924 m., 9459 db. — Folyóirat. 83 m., 1053 db. — Vegyes: 957 m., 3087 db. — Összesen: 6964 m., 13599 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 50 db. — Olv.: 797 db. — Összesen: 847 db. — (Min. jel.)

140. Soproni Szent-Benedekrend főgimnáziuma. (Alapították 1636-ban.)
a) Jezsuita könyvtár. 1776-ig Sopronmegye őrizte a jezsuitáktól maradt könyvtárt. Ekkor a gimnázialiás igazgató vette át. 1779-ben katalógus készült róla. 1802-ben a részben (v. egészben?) maradt könyvtár a rendre szállt át. Idővel a rendi székházba helyezték át és ma »székházi könyvtár«-nak nevezik. — *b) Tanári könyvtár.* 1888-ban Paur Iván könyvtárával gyarapodott, de ez később Pannonhalmára került. — 13 szakból áll. Ön. szakm.: 2170 m., 4389 db. — Tud. folyóirat. 184 m., 650 db. — Vegyes: 1480 m., 2180 db. — Összesen: 3834 m., 7219 db. — (Ért. szerint: 6000 db.) —
c) Ifjúsági könyvtár. 1829-ben Szigethy György alapította. — 1850-ben 346 kötetből állott. — Állománya: Tank.: 100 db., 2567 db. — Összesen: 2667 db. (Ért. szerint: 2223 m., 2897 k.) — (A pannonhalmi Szent Benedekrend soproni kath. főgimnáziumának értesítője az 1895/6. iskolai évről. Szerk. Horváth Kristóf, igazgató. Ebben: A soproni kath. gimnázium története. — Min. jel.)
141. Soproni ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1557.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 4836 m., 15931 db. — Folyóirat. 186 m., 1223 db. — Vegyes: 2728 m., 5048 db. — Összesen: 7750 m., 22200 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 263 db. — Olv.: 10208 db. — Összesen: 10471 db. — (Min. jel.)
142. Soproni Lähne-féle VI. oszt. gimnázium. (Alapították 1853-ban.)
a) Tanári könyvtár. Állománya: Szakm.: 957 m., 1777 db. — Folyóirat, 11 m., 268 db. — Összesen: 968 m., 2045 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank: 184 db. — Olv.: 831 db. — Összesen: 1015 db. — (Min. jel.)
143. Soproni állami főreáliskola. (Alapították 1836-ban.) 1868-ban a kath. és evang. alreáliskolák által átadott könyvtárak 19 illetőleg 150 db. könyvet tartalmaztak. Az 1876. évi államosításkor 1378 db. könyve volt. 18 szakból áll. *α)* Szótár: 53 m., 229 db. — *β)* aa) Ném. ny. irod. 167 m., 259 db. — bb) Ném. remekiro: 29 m., 103 db. — *γ)* Magy. ny. irod.: 334 m., 517 db. — *δ)* Földrajz: 83 m., 124 db. — *ε)* Tört.: 223 m., 491 db. — *η)* Menny.: 126 m., 164 db. — *θ)* Term. rajz: 128 m., 181 db. — *ζ)* Vegytan: 111 m., 147 db. — *ι)* Természettan: 112 m., 138 db. — *z)* Folyóirat. *aa)* paed. és általános 30 m., 221 db. *bb)* nyelv és irod.: 17 m., 211 db. *cc)* menny. term. tud.- 39 m., 475 db. — *λ)* Paed.: 41 m., 47 db. — *μ)* Vallástan: 10 m., 12 db. — *ν)* Class. phil.: 50 m., 90 db. — *o)* Vegyes: 90 m., 181 db. — *π)* Technikai tud. *aa)* Mérnöki és épít: 19 m., 27 db. — *bb)* Gépészet: 12 m., 22 db. — *q)* Ábrázoló és rajz. geom.: 52 m., 80 db. — *o)* Bölcs.: 102 m., 128 db. — *r)* Francia ny.: 185 m., 266 db. — Összesen: 2023 m., 4258 db. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 1837 m., 3025 db. — Tud. folyóirat. 96 m., 1052 db. — Vegyes: 90 m., 181 db.) — Értéke: 12809 frt 04 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Alapítja Sopron városa 1868/9-ben 89 kötettel. Állománya: 3282 db. (Min. jel. szerint: Tank.: 45 db., Olv.: 3128 db. — Értéke: 4230 frt 41 kr. — Összesen: 3173 db.) — *c) I. erzsényi kör könyvtára.* Alapította 1871/2-iki évben az önképző kör. — Állománya: 615 db., 26 füz. — Értéke: 783 frt 86 kr. — (A soproni m. kir. állami főreáliskola XXI. évi értesítője az 1895/6-iki tanévről az intézetnek dr. Kárpáti Károly által megírt monografiájával. Közli Salamin Leo kir. igazgató. — Min. jel.)

144. Sümeghi községi alreáliskola. (Alapították 1857-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Alapította Winter Vilmos orvos 1864-ben 120 művel. — 1876/77 óta kisebb összegeket fordítanak rá. 1880/81-ben kapott külön helyiséget. 16 szakból áll: Ön. szakm.: 522 m., 921 db. — Tud. folyóirat. 44 m., 323 db. — Vegyes: 3178 m., 3817 db. — Összesen: 3744 m., 5061 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1873/4-ben. Minden tanuló 1 frtot fizet. Állománya: Tank.: 220 db. — Olv.: 425 db. — Összesen: 645 db. — (A sümegi állami segélyezett közs. reáliskola története 1857—95. Dr. Kellemen Károly igazgatótól. — Min. jel.)

145. Szabadkai községi főgimnázium. (Alapították 1746-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Már 1846-ban létezik. Az ötvenes években a tanítóktól egyenkint 16 krt szedtek. — 1882/3-ban a kaszinó 500 könyvet adományoz. 14 szakból áll. Ön. szakm.: 2600 m., 4777 db. — Tud. folyóirat. 55 m., 498 db. — Vegyes: 97 m., 111 db. — Összesen: 2752 m., 5386 db. — Értéke: 8086 frt — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 455 db. — Olv.: 2312 db. — Összesen: 2767. — (Ért. szerint: 2495 m., 2767 db.) — Értéke 2433 frt 48 kr. — (Szabadka sz. kir. város községi főgimnáziumának értesítője az 1894/5-iki évről. Haverda Mátyás igazgatótól. Ebben: A szabadkai községi főgimnázium története. Iványi István tanártól. — Min. jel.)

146. Szakolczai kir. kath. algimnázium. (Alapították 1659-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 591 m., 2328 db. — Tud. folyóirat. 53 m., 301 db. — Vegyes: 106 m., 3127 db. — Összesen: 750 m., 5756 db. — (Ért. szerint: 5705 db.) — Értéke: 5417 frt 23 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 938 db. — Olv.: 520 db. — Összesen: 1458 db. — (Ért. szerint: 1124 db.) — Értéke: 854 frt 88 kr. — (A szakolczai kir. kath. algimnázium értesítője az 1894—5-iki tanévről. Közli Lukavszky Alajos igazgató. Ebben: A szakolczai gimnázium története. — Min. jel.)

147. Szamosújvári kath. örmény algimnázium. (Alapították 1861-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: 477 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 302 db. — Min. jel.)

148. Szarvasi ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1802-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Alapították 1834-ben. — Vajda Péter sürgetésére tervszerűen fejlesztették. Ekkor összes felszerelése 200 frtot ért. A könyvtár fejlesztésében közreműködtek: Greguss Ágost, Domanovszky Endre és Zsilinszky Mihály. Cédula-katalógusa van. Állománya: Szakm.: 8852 m., 10793 db. — Folyóirat: 173 m., 1228 db. — Vegyes: 1279 m., 3499 db. Összesen: 9304 m., 6520 db. — (Min. jel. szerint: Szakm.: 10867 m., 12342 db. — Folyóirat: 173 m., 1228 db. — Vegyes: 352 m., 3735 db. — Összesen: 11392 m., 3735 db.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 282 db. — Olv.: 1756 db. — Összesen: 2038 db. (Min. jel. szerint: Tank: 230 db. — Olv.: 1862 db. — Összesen: 2092 db.) — (A békési ág. hitv. evang. egyházmegye tulajdonát képező, általa fentartott szarvasi főgimnázium évi értesítője 1894/5-iki évről. Ebben: Benka Gyula igazgató. A szarvasi főgimnázium története 1802—1895. — Min. jel.)

149. Szászrégeni ág. ev. algimnázium. (Alapították 1861-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1857-ben 13 műből állott. 1866-ban a város a tanári kar fölbívására

tekintélyes könyvtárt alapított, melyet az 1867-ben készült szabályzat szerint bárki évi 1 frt vagy végleges 2 frt fizetése után használhatott. A könyvtárnak az első évben 88 részvényese volt. Tőkéje 365 frt 81 kr. A tanulók félvévenként 25 kr. használati díjat fizetnek. Ugyanakkor létesül a kerületi könyvtár, melyet 1868-ban megerősítene. Minden pap és tanító tartozik részt venni főtartásában. Czime: Bibliothek der Sächsisch-Regener evang. Lehranstalten, vereinigt mit der Bibliothek des Sächsisch-Regener evang. Kirchenbezirk. 1868-ban 1245 darabból, 1893/4-ben 4969 darabból állott. Tőkéje 5523 frt 88 kr. Állománya: Szakm.: 2865 m., 4245 db. — Folyóirat: 326 m., 444 db. — Vegyes: 1493 m., 12266 db. — Összesen: 4684 m., 16955 db. — *b) Bibliotheca pauperum.* Az intézetből távozó deákok visszahagyott könyveiből áll. (?) — *c) Ifjúsági könyvtár.* 1892 óta minden tanuló 25 krt fizet félvévenként. Adományozók: Vall. és közokt. min., a Landeskonsistorium, a Verein für siebenbürgische Länderkunde, a heidelbergi egyetem, a bécsi katonai előkészítő iskola, a prágai Verein für Verbreitung gemeinnütziger Kenntnisse stb. Állománya: Tank.: 211 db. — Olv.: 324 db. — Összesen: 535 db. — (Programm des vierklassigen Gymnasium A. B. und der mit demselben verbundenen Lehranstalten in Sächsisch-Regen am Schlusse des Schuljahres 1894/5. Von Wilhelm Hellwig Rector. Ebben: Schuster, Geschichte des Sächsisch-Regener Gymnasium. — Min. jel.)

150. Szászsebesi ág. ev. aligmnázium. (Alapították 1850-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 4962 m., 9425 db. — Folyóirat: 42 m., 145 db. — Vegyes: 1390 m., 1995 db. — Összesen: 6394 m., 11565 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 98 db. — Olv.: 463 db. — Összesen: 561 db. — (Min. jel.)

151. Szászvárosi ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1609-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 5216 m., 10094 db. — Folyóirat: 84 m., 658 db. — Vegyes: 1395 m., és db. — Összesen: 6695 m., 12147 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 1507 db. — (A szászvárosi ev. ref. Kun-kollegium értesítője az 1893/4-iki tanévről. — Min. jel.)

152. Szatmári kir. kath. főgimnázium. (Alapították 1634-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1847-ben 21 db.-ból állott. 1850 óta évenként a familiatióból és a főlvételi díjak egy részéből dotálják, 1857/8. óta a tanulmányi alap dotálja. Rendezték 1849. 50. 57 és 90. években. Van czédula-katalógusa. 13 szakra oszlik: *α) Vallás:* 181 m., 244 db. — *β) Magyar ny.:* 339 m., 524 db. — *γ) aa) Latin ny.:* 349 m., 491 db. — *bb) Görög ny.:* 154 m., 491 db. — *cc) Latin és görög (?)* 36 m., 60 db. — *δ) Német ny.:* 106 m., 245 db. — *ε) Tört.:* 411 m., 873 db. — *η) Földrajz* 73 m., 105 db. — *θ) Stat. nemzetgazd. Államtud.:* 117 m., 198 db. — *ζ) Term. rajz.:* 129 m., 187 db. — *ι) Menny.:* 65 m., 76 db. — *κ) Term. tud.:* 106 m., 203 db. — *λ) Bölcs. Paed.:* 162 m., 234 db. — *μ) Vegyes:* 129 m., 359 db. — *ν) Folyóirat:* 83 m., 717 db. — Összesen: 2440 m., 4737 db. (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 2305 m., 3755 db. — Tud. folyóirat: 115 m., 717 db. — Vegyes: 135 m., 363 db. — Összesen: 2555 m., 4835 db.) — Értéke: 10078 frt 57 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1859-ben. Állománya: Tank.: 3008 db. — Olv.: 877 db. — (Ért. szerint: Olv.: 423 m.) — Értéke:

1200 frt. — *c) Tanulói segély könyvtár.* Alapították 1854-ben. Használatban van. 1393 db. 1372 frt 93 kr. értékben; használatból kiment: 1498 db. könyv 1383 frt 90 kr értékben; összesen: 2891 db. — (A szatmári kir. kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

153. Szatmári ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1610-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 342 m., 420 db. — Folyóirat: 21 m., 59 db. — Vegyes: 26 m., 27 db. — Összesen: 389 m., 506 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 32 db. — Olv.: 608 db. — Összesen: 640 db. — (A szatmárnémeti helv. hitv. gimnázium 1800/1. — Min. jel.)

154. Szegedi kegyes tanító-rend főgimnáziuma. (Alapították 1720-ban.) *a) A társház könyvtára.* Az alapítással egyidős. Az alapító levél 3 pontja szerint a könyvszerzés és eladás csakis a házfő előterjesztésére történhetik. Az első 80 évben igen kevés volt a beszerzés. 1726-ban a tanács 26 rh. frtot adott ki a társház könyvtárára. 1727-ben könyvtárnokok voltak: Fiala Jakab, 1760-ban Lengyel Bódog, 1764-ben Horányi Elek, 1768-ban Karaba Ágost, 1778-ban Egerváry Ignác, 1814-ben Ugróczy Ferencz, 1833-ban Karácsonyi Incze. Rendezés volt: 1814., 1830., 1844., 1856. és 1879. években. 1810-ben volt 19 szakban 3512 m., 4028 db. 1879-ben a Somogyi-könyvtár duplikátumait kapta. Áll 17 szakból 5416 m., 10675 dbbal. Vannak ósnyomatványai 1488—1536-ból 19 db., régi magyar könyvei 1537—1711-ből 22 db., idegen hazai nyomtatványai 1619—1711-ből 33 db. A társház magántulajdona. — *b) Tanári könyvtár.* 1852/3-ban 200 műből áll. Nevezetesebb adakozók: Remellay Gusztáv (1857/8.), Purgstaller József (1858/9), Kümmer János főigazgató (1869/70), Löw Lipót (1870/1.) 15 szakból áll: *α)* Hittud.: 102 m., 148 db. — *β)* Magy. ny. irod.: 408 m., 488 db. — *γ)* Latin ny.: 405 m., 544 db. — *δ)* Philos: 82 m., 88 db. — *ε)* Paed.: 69 m., 121 db. — *η)* Földr.: 209 m., 139 db. — *θ)* Tört.: 381 m., 717 db. — *ζ)* Math.: 124 m., 171 db. — *ι)* Term. rajz: 89 m., 96 db. — *κ)* Term. tan. Vegytan: 127 m., 133 db. — *λ)* Rajz Ábr. geom.: 21 m., 25 db. — *μ)* Archeol.: 177 m., 25 db. — *ν)* Folyóirat: 58 m., 396 db. — *ο)* Vegyes: 155 m., 172 db. — Összesen: 2368 m., 3428 db. — (Min. jel. szerint: 3232 m., 5136 db.) — Értéke: 5811 frt 83 kr. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Alapította 1840-ben Dr. Horváth Cyrill az »olvasók és működők« társaságával. Állománya: Tank.: 730 db. — Olv.: 3345 db. Összesen: 4075 db. (Ért. szerint: 3418 db.) — (Pap János, A piaristák Szegeden. 1720—1886. Szeged. 1886. — A kegyes tanító-rend vezetése alatt álló szegedi városi főgimnázium értesítője az 1895/6-iki tanévről. Szerk. Magyar Gábor igazgató. Ebben: A tanári könyvtár állományának pontos és szakszerű kimutatása. — Min. jel.)

155. Szegedi állami főreáliskola. (Alapították 1851-ben.) *a) Tanári könyvtár* 1873-iki évben még a kezdet állapotában volt. (665 db.) 1884-ben rendezi Matskássy József a párisi Bibliothèque Nationale mintájára. 9 szakból áll: *α)* Magy. ny. irod.: 288 m., 365 db. — *β)* Classicus nyelvek: 31 m., 35 db. — *γ)* Német ny. irod.: 165 m., 241 db. — *δ)* Francia ny. irod. 108 m., 140 db. — *ε)* Idegen ny.: 31 m., 44 db. — *η)* Tört. és rokon: 238 m., 382 db. — *θ)* Földr. és rokon: 176 m., 204 db. — *ζ)* Hittan: 66 m., 83 db.

l) Jog- és államtud.: 77 m., 100 db. — z) Philos. aesth. paed.: 176 m., 275 db. — λ) Physika és Astron.: 100 m., 115 db. — u) Term. rajz: 160 m., 244 db. — v) Chemia: 60 m., 90 db. — o) Orvosi tud.: 18 m., 20 db. — π) Gazdaságtan: 14 m., 30 db. — ρ) Math. Technika: 178 m., 256 db. — o) Vegyesek: 108 m., 140 db. — r) Folyóirat: 64 m., 393 db. — v) Értesítő: 2500 db. — Összesen: 4549 m., 5657 db. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 1985 m., 2864 db. — Tud. folyóirat: 64 m., 393 db. — Vegyes: 23 m., 1972 db. — Összesen: 2072 m., 5229 db.) Van két eredeti levele Deák Ferencztől. Értéke: 7416 frt 26 kr. — b) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: 1271 m., 1985 db. — (Min. jel. szerint: Tank.: 700 db. — Olv.: 2150 db. — Összesen: 2850.) Értéke 1373 frt 35 kr. — (A szegedi m. kir. állami főreáliskola értesítőnyé az 1894/5-iki tanévről. Szerk. Hoffer Endre igazgató. Ebben: Homor István, A szegedi m. kir. áll. főreáliskola története 1851—1894-ig. — Min. jel.)

156. Székely-keresztúri unitárius gimnázium. (Alapították 1794-ben.)

a) *Tanári könyvtár*. Állománya: Szakm.: 6243 m., 13863 db. — Folyóirat: 78 m., 522 db. — Vegyes: 638 m. 1088 db. — Összesen: 6959 m., 15473 db. — b) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: Olv.: 1972 db. — (Min. jel.)

157. Székely-udvarhelyi róm. kath. főgimnázium. (Alapították a XVII. században.) a) *Tanári könyvtár*. A jezsuiták könyvtára képezte alapját. 1801-ben 47 frt 50 krt fordítanak gyarapítására. — 1819-ből való az első ismeretes katalógus. 4 szakból, 319 könyvből állott. — 1856/7-ben 915 db. — Állománya: Ön. szakm.: 2042 m., 3369 db. — Tud. folyóirat: 12 m., 815 db. — Vegyes: 3833 m. — Összesen: 5887 m., 4184 db. (Ért. szerint: 2480 db.) — Értéke: 4614 frt 75 kr. — b) *Ifjúsági könyvtár*. (Alapították 1858-ban.) Állománya: Tank.: 2 db. — Olv.: 1034 db. — Összesen: 036 db. — (Ért. szerint: 1245 db.) — Értéke: 1500 frt. — (A székely-udvarhelyi róm. kath. főgimnázium értesítője az 1895/6-iki tanévről. Szerk. Soó Gáspár igazg. Ebben: Daróczi János, A székely udvarhelyi r. kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

158. Székely-udvarhelyi ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1671-ben.)

a) *Közkönyvtár*. Bethlen János a kollegium alapítója 26 db. könyvet adományozott, ezt szaporította Apafi Mihály 18 dbbal. 1720-ban van 180 db.) 1797-ben 18 szak 3826 dbbal. — Mostani állománya: 7912 m., 11019 db. — b) *Kiss-könyvtár*. Baczka-madarasi Kiss József alapította. Állománya: 1139 m., 3374 db. — c) *Gyulai-könyvtár*. Alapította Gyulai Lajos gróf. Állománya: 1222 m., 1921 db. — A három könyvtár külön kezeltek. Összes állománya: 10273 m., 16314 db. — Értéke: 10—12000 frt. — d) *Tanári könyvtár*. Szakm.: 9260 m., 12634 db. — Folyóirat: 153 m., 2268 db. — Vegyes: 860 m., 1412 db. — Összesen: 10273 m., 16314 db.) — e) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: 777 m., 1536 kt., 1413 db. — Min. jel. szerint: 1933.) — f) *Gyermekkönyvtár*. Állománya: 299 m., 400 kt. — Értéke: 477 frt 35 kr. — (A székely-udvarhelyi ev. ref. kollégium értesítője az 1894/5-iki iskolai évről. Ebben: Gönczy Lajos, A székely udvarhelyi ev. ref. kollegium multja és jelene. Történeti vázlat. — Min. jel.)

159. Székely-udvarhelyi állami főreáliskola. (Alapították 1871-ben.)

a) *Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1670 m., 3007 db. — Tud. folyóirat: 85 m., 688 db. — Összesen: 1755 m., 3695 db. (Ért. szerint: 3269 db., 739 füz.) — Értéke: 10,430 frt 23 kr. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 134 db., Olv.: 1334 db. — Összesen: 1468 db. — (Ért. szerint: 1214 db., 4 füz.) — Értéke: 1226 frt 40 kr. — (A székely-udvarhelyi magy. kir. állami főreáliskola XXIV. évi értesítője az 1894/5-iki iskolai év végén. Ebben: Dr. Vajda Emil, A székely udvarhelyi m. kir. áll. főreáliskola története. — Min. jel.)

160. Székesfejevári zirc-cisztercei róm. kath. főgimnázium. (Alapították 1727-ben.) a) *Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 3078 m., 3469 db. — Tud. folyóirat: 662 m., 838 db. — Vegyes: 1590 m., 1856 db. — Összesen: 5330 m., 6163 db. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 867 db. — Olv.: 2583 db. — Összesen: 3450 db. — (Min. jel.)

161. Székesfejevári állami főreáliskola. (Alapították 1854-ben.) a) *Tanári könyvtár.* Alapították az ötvenes években. Állománya: Ön. szakm.: 1491 m., 3013 db. — Tud. folyóirat: 26 m., 205 db. — Vegyes: 1200 db. — Összesen: 2717 m., 4418 db. (Ért. szerint: 1696 m., 3375 köt., 3218 db.) — Értéke: 8852 frt 94 kr. — b) *Ifjúsági könyvtár.* 1776-ik évben már létezik. Állománya: 2447 m., 3338 köt., 3157 db. — (Min. jel. szerint: 3151 db.) — Értéke: 4463 frt 40 kr. — (A székes-fehérvári magy. kir. állami főreáliskola évi értesítője az 1894/5-iki tanévről. Az intézet fennállásának 41-ik évében. Szerkesztette Kuthy József, kir. igazgató. Ebben: Borostyán Sándor tanár. A székes-fehérvári reáliskola története. 1854—94. — Min. jel.)

162. Szentesi községi főgimnázium. (Alapították 1887-ben.) a) *Tanári könyvtár.* Legrégibb említése 1859-ben történik. 13 szakkból áll: α) Hittud.: 88 m., 95 db., 2 füz. — β) Magyar ny. irod.: 456 m., 614 db., 69 füz. — γ) Német ny. irod.: 149 m., 279 db., 2 füz. — δ) Class. phil.: 373 m., 540 db., 26 füz. — ε) Vegyes nyelvészet: 48 m., 68 db., 4 füz. — η) Tört. földr.: 485 m., 722 db., 46 füz. — θ) Term. tud.: 358 m., 424 db., 42 füz. — ζ) Math.: 190 m., 226 db., 3 füz. — ι) Philos. Aesth.: 45 m., 59 db., 2 füz. — κ) Paed.: 91 m., 100 db., 13 füz. — λ) Encycl.: 7 m., 56 db. — μ) Jog- és államtud.: 63 m., 65 db., 13 füz. — ν) Vegyes: 218 m., 404 db., 24 füz. — Összesen: 2571 m., 3652 db., 246 füz. (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 716 m., 1152 db. — Tud. folyóirat: 11 m., 126 db. — Vegyes: 1840 m., 2132 db. Összesen: 2577 m., 3410 db. — Értéke: 6587 frt 16 kr. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 391 db. — Olv.: 1354 db. — Összesen: 1745 db. — (Ért. szerint: 1041 m., 1354 db.) — Értéke: 1344 frt. — c) *A szegény tanulók könyvtára.* Állománya: 392 db., 602 frt 80 kr. értékben. — (Dr. Berecz Sándor, A szentesi városi községi főgimnázium története. — Min. jel.)

163. Szentgotthárdi állami gimnázium. (Alapították 1893-ban.) a) *Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 49 m., 63 db., — Tud. folyóirat: 16 m., 21 db. — Összesen: 65 m., 84 db. (182 köt., 6 füz.) — Értéke: 687 frt 48 kr. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 99 db. — (Min. jel. szerint: 62 db.) — Értéke: 128 frt 50 kr. — (A szent-gotthárdi m. kir. állami gimnázium 1895/6-iki évi III. értesítője. A millenium évében közzéteszi Gaál Lajos ig. helyettes. — Min. jel.)

164. Szilágysomlyói róm. kath. algimnázium. (Alapították 1829-ben.)

- a) *Tanári könyvtár.* Ön. szakm.: 687 m., 827 db. — Tud. folyóirat: 21 m., 128 db. — Vegyes: 120 m., 850 db. — Összesen: 828 m., 1805 db. —
 b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 345 db. — (A minorita rend vezetése alatt álló szilágysomlyói róm. kath. magángimnázium 1888/9-iki értesítője. — Min. jel.)

165. Szolnoki állami főgimnázium. (Alapították: 1831-ben.) a) *Tanári*

- könyvtár.* Szakm.: 574 m., 1161 db. — Folyóirat. 51 m., 269 db.; — Vegyes: 2779 m., 3361 db. — Összesen: 3404 m., 4791 db. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Tankönyv: 818 m. — Olv.: 1457 m. — Összesen: 2275 m. — (Min. jel.)

166. Szombathelyi prémontrei-rend főgimnáziuma. (Alapították: 1772-ben.)

- a) *Tanári könyvtár.* 1863-ban volt 2000 m., 3750 köt. Ezen év óta átlag 450 frt évi átalánya van. 1871-ben selejtezték. 16 szakból áll: α) Theol.: 502 m., 932 db. — β) Philos. Paed. Aesth. 723 m., 978 db. — γ) Tört. segédtud.: 337 m., 522 db. — δ) Term. rajz. Anthropol.: 371 m., 548 db. — η) Math.: 105 m., 131 db. — θ) Physika. Chem. Medica: 162 m., 204 db. — ζ) Class. phil.: 582 m., 1115 db. — ι) Magy. ny.: 590 m., 1115 db. — κ) Ném. ny.: 689 m., 1673 db. — λ) Egyéb ny.: 140 m., 248 db. — μ) Gazdaság.: 484 m., 623 db. — ν) Államtud. Stat. Pol.: 299 m., 451 db. — o) Encycl. Szótár. Atlas: 172 m., 468 db. — π) Folyóirat. 186 m., 879 db. — ϑ) Vegyes: 242 m., 365 db. — Összesen: 6240 m., 11,321 db. — (Min. jel. szerint: Ön. Szakm.: 6309 m., 11,436 db. — Tud. folyóirat. 24 m. és db. — Vegyes: 148 m. és db. — Összesen: 6481 m., 11608 db.) — Értéke: 21088 frt 57 kr. — Van 31 db. XVI. sz. nyomtatvány: 13 db. a század első, 18 a második feléből és 61 db. levél régibb és újabbkori íróktól (Kazinczy, Bacsányi. Kisfaludy, Czuczor, Döbrentei, Szentmiklósy Alajos, Kis János, Dukai Takács Judit) — b) *Kézi könyvtár.* Állománya: 454 m., 400 frt értékben. — c) *Ifjúsági olvasó könyvtár.* Már 1850 előtt létezett; 1866/7-ben 3000 kötetből állott. 1868-tól 1895-ig az önképző kör 3227 frt 60 krral járult hozzá. 1891/92-ben selejtezés volt. Állománya: Tank.: 884 db. — Olv.: 1204 db. — Összesen: 2088 db. — (Ért. szerint: 1204 m., 1810 köt., 224 füz.) Meg vannak az 1823—37-ig fennállott »Magyar Társaság« évkönyvei (12 köt.), az önképző kör munkálatai. (30 kötet) — a) *Az ifj. segélyegylet könyvtára.* Alapították: 1868-ban december 6-ikán. Állománya: 884 m. — (A szombathelyi kir. kath. főgimnázium értesítője 1894/5-ben szerk. Kófalvi Vidor igazg. — Ebben: A szombathelyi kir. kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

167. Tatai kegyes tanító-rend algimnáziuma. (Alapították 1765-ben.)

- a) *Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. Szakm.: 251 m., 1865 db. — Tud. folyóirat. 75 m., 138 db. — Vegyes: 1173 db. — Összesen: 1499 m., 3176 db. — Értéke: 3400 frt. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 1178 db. Értéke: 600 frt. — (A magyarországi kegyes tanító-rend tatai algimnáziumának értesítője az 1894/5-iki tanévről. — Min. jel.)

168. Temesvári róm. kath. főgimnázium. (Alapították: 1751-ben.) a) *Tanári*

- könyvtár.* A 60-as években a liceumi alap tartotta fenn a könyvtárt. Álló-

mánya: Ön. szakm.: 3037 m., 5485 db. — Tud. folyóirat. 95 m., db. — Vegyes: 188 m., 1000 db. — Összesen: 3320 m., 6580 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 2512 db. — (Pfeiffer Antal, A kegyes tanító rendiek temesvári társházának és a főgimnáziumnak története. — Min. jel.)

169. Temesvári állami főreáliskola. (Alapították: 1852-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 16 szakaszra van osztva. Állománya: Ön. szak.: 900 m., 1621 db. — Tud. folyóirat. 64 m., 595 db. — Vegyes: 29 m., 3339 db. — Összesen: 993 m., 5555 db. — (Ért. szerint: 5869 db.) *b) Ifjúsági könyvtár.* Rendezése és az értesítőben közölt jelentés mintaszerű. Állománya: 1646 m., 2816 db. — (Min. jel. szerint: Tank.: 825 db. — Olv.: 2835 db. — Összesen: 3660.) — Értéke: 4238 frt 74 kr. — (A temesvári m. kir. állami főreáliskola története. Több tanártársának közreműködésével írta dr. Berkeszi István. Ebben: Perényi Adolf, Az ifjúsági könyvtár története. — Min. jel.)

170. Trencsénikir. kath. főgimnázium. (Alapították: 1649-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Adatai 1777-ben 150 frtnyi könyvvásárlásról tesznek említést. Állománya: Ön. szakm.: 1530 m., 1789 db. — Tud. folyóirat. 15 m. és db. — Vegyes: 72 m., 3171 db. — Összesen: 1617 m., 4970 db. — (Ért. szerint: 1893-ból: 5815 db. — Értéke 5983 frt 98 kr.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 435 db. — Olv.: 1987 db. — Összesen: 2422 db. — (Ért. szerint 1893-ban 1521 db. 1678 frt 75 kr. értékben.) — A trencsénikir. kath. főgimnázium értesítője az 1894/95. tanévre. Közli Rauchbauer József igazgató. — Ebben: Vlahovics Emil, A trencsénikir. kath. főgimnázium története 1649–1895-ben. — Min. jel.)

171. Trsztenai kir. kath. algimnázium. (Alapították: 1869-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: 4080 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 319 db. — Min. jel.

172. Ujverbászi pártfogósági algimnázium. (Alapították: 1809-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Alapította Godra Mihály igazgató 1837-ben. A negyvenes években sok értékes művel rendelkezett. 1849-ben a nemzetiségek elpusztították. Most évenként mintegy 300 frtot fordítanak reá. 4 szakból áll: *α)* Philol. irod.: 292 m., 413 db. — *β)* Tört. Földr.: 131 m., 246 db. — *γ)* Math. Therm. tud.: 64 m., 104 db. — *δ)* Philos. Paed.: 49 m., 73 db. — *ε)* Vegyes: 35 m., 58 db. — Összesen: 571 m., 894 db. — (Min. jel. szerint Ön. szakm.: 571 m., 894 db. — Tud. folyóirat. 145 m., 452 db. — Vegyes: 2330 m., 2408 db. — Összesen: 3046 m., 3754 db.) — Értéke: 1200 frt. — *b) Ifjúsági könyvtár.* 1887-ben rendezte dr. Morvay Győző. Állománya: Olv.: 471 m., 476 db. — Értéke: 250 frt. — (Huszonnegyedik évi értesítője az ujverbászi államilag segélyezett községi algimnáziumról 1894/5-iki tanévben. Szerk. Kovalszky Lajos igazgató. — Min. jel.)

173. Ujvidéki kir. kath. magyar főgimnázium. (Alapították: 1873-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1423 m., 3394 db. — Tud. folyóirat. 36 m., 405 db. — Vegyes: 3041 db. — Összesen: 1459 m., 6840 db. — (Ért. szerint: 6824 db.) — Értéke: 15626 frt 54 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Alapították: 1877/8-ban. Állománya: Tank.: 802 db. — Olv.: 1860 db. — Összesen: 2662 db. — (Ért. szerint: 1822 db.) — Értéke: 2342 frt 85 kr. —

(Az újvidéki kir. kath. magyar főgimnázium XII. évi értesítője az 1894/5-iki tanévről. Szerk. Városy Tivadar igazgató. Ebben: Az újvidéki kir. kath. magyar főgimnázium története. 1873—1894. — Min. jel.)

174. Újvidéki görög-keleti szerb főgimnázium. (Alapították 1810-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: szakm.: 5703 m., 9383 db. — Folyóirat. 36 m., 935 db. — Vegyes: 2483 m., db. — Összesen: 8222 m., 12801 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 1544 db. — (Min. jel.)

175. Ungvári kir. kath. főgimnázium. (Alapították 1613-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1499 m., 3081 db. — Tud. folyóirat. 143 m., 1153 db. — Vegyes: 171 m., 1633 db. — Összesen: 1813 m., 5867 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank: 813 db. — Olv.: 2117 db. — Összesen 2930 db. — (Min. jel. szerint.)

176. Váczi kegyes tanító-rend főgimnáziuma. (Alapították: 1714-ben.) *a) Házi könyvtár.* 1796-ban Koppay Károly történettanár könyvtárát évi 60 frt használati díj mellett a rendnek adta. 1800-ban Zimányi Lajos veszprémi házfő 115 kötet matematikai és filozófiai munkát adott. Egyéb adakozók Nagy Jeromos rendtag, br. Palocsay N. Jelenleg 16,000 kötetből áll. — *b) Tanári könyvtár.* 9 szakból áll: *α)* Hittud. Philos. Paed.: 69 m., 139 db. — *β)* Magy. ny.: 103 m., 181 db. — *γ)* Ném. ny. irod.: 86 m., 210 db. — *ε)* Lat. Gör.: 140 m., 362 db. — *η)* Tört. Földr.: 197 m., 371 db. — *θ)* Term. rajz: 63 m., 99 db. — *ζ)* Menny. Termtud. Vegyt.: 73 m., 113 db. — *ι)* Szóltár folyóirat: 66 m., 280 db. — *κ)* Különbféle: 117 m. 165 db. Összesen: 914 m., 1820 db. — (Min. jel. Ön. szakm.: 1100 m., 1577 db. — Tud. folyóirat. 25 m., 215 db. — Vegyes: 882 m., 1095 db. — Összesen: 2007 m., 2787 db. — Értéke: 5996 frt. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 69 db. — Olv.: 1700 db. — Összesen: 1769 db. — (Ért. szerint: 1155 m., 1674 db.) — Értéke: 1850 frt. — (A váczi kegyes tanító-rendi kath. főgimnáziumnak hazánk ezer éves fennállása alkalmával kiadott értesítője az 1895/6-iki évben. Szerk. Halmi László igazgató. Ebben: A váczi kegyes tanító rendi kath. főgimnázium vázlatos története. — Min. jel.)

177. Vágújhelyi izraelita alreáliskola. (Alapították 1858-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 248 m., 500 db. — Folyóirat. 38 m., 350 db. — Vegyes: 1 m., 1700 db. — Összesen: 277 m., 2550 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 30 db. — Olv.: 150 db. — Összesen: 180 db. — (A vágújhelyi államilag segélyezett nyilvános izr. reáliskola XXXIII. évi értesítője az 1894/5-iki tanévről. Szerk. Dr. Mahler Miksa, igazgató. — Ebben: Reáliskolánk története keletkezése óta napjainkig. — Min. jel.)

178. Verseczi állami főreáliskola. (Alapították: 1852-ben.) A reáliskola épületében van a könyvtár is elhelyezve. *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 347 m. — Tud. foly.: 122 m. — Vegyes: 600 db. — Összesen: 369 m., 600 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 592 m. — (A verseczi m. kir. állami főreáliskola története. Összeállította Buday József. kir. igazgató. — Min. jel.)

179. Veszprémi kegyes tanító rend főgimnáziuma. (Alapították 1711-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1850/1-ben 90 jelentéktelen kötetből állott. 1863-ban

a könyvkiadók adománya gyarapítja. 1867 óta a fölvételi díjnak egy részét fordítják reá. 1875-ig a házi könyvtárt használják. Ezen évtől fogva évi 200 frtot fordítanak reá. 1884-ben Kissovics József az új főgimnáziumnak adja több száz kötetre menő könyvtárát. 8 szakból áll: *a*) Hit. Bölcs. Paed.: 197 m., 356 db. — *β*) Irod. és nyelv.: 203 m., 379 db. — *γ*) Tört. Jog. Nenz. gazd. Stat.: 381 m., 811 db. — *δ*) Menny.: 182 m., 263 db. — *ε*) Folyóirat. 71 m., 955 db. — *ϛ*) Szótár: 42 m., 174 db. — *θ*) Életrajz: 40 m., 43 db. — *ζ*) Vegyes: 37 m., 40 db. — Összesen: 1153 m., 3031 db. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 1086 m., 2010 db. — Tud. folyóirat. 73 m., 1036 db. — Vegyes: 54 m., 103 db. — Összesen: 1213 m., 3149 db.) — *b*) *Ifjúsági könyvtár.* 1857-ben a tanárok alapítják. Állománya: Tank.: 302 db. — Olv.: 1590 db. — Összesen: 1892 db. — (A kegyes tanító rendiek vezetése alatt álló veszprémi róm. kath. főgimnázium értesítője az 1894/5-iki tanévről. Szerk. Takács József igazgató. Ebben: Tölcséry Ferencz, A kegyes tanító rendiek vezetése alatt álló veszprémi róm. kath. főgimnázium története. (1711—1895.) — Min. jel.)

180. Zentai községi algimnázium. (Alapították 1876-ban.) *a*) *Tanári könyvtár.* Alapját Majoros István orsz. képviselő vetette meg XVI., XVII. és XVIII. századbéli művekkel. 1876/77-ben a gimnázium megnyitásakor 52 m., 76 db. és 3 folyóirat volt csak. Czédulakatalogusa van. Állománya: Ön. szakm.: 2974 m., 4850 db. — Tud. folyóirat: 31 m., 400 db. — Vegyes: 2130 m., és db. — Összesen: 5135 m., 7380 db. — (Értesítő szerint: 5214 db. 2130 értesítő.) — (Értéke: 9403 frt 87 kr.) — *b*) *Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1876/7-ben. Állománya: Tank.: 350 db. — Olv.: 1026 db. — Összesen: 1376 db. — (Ért. szerint: 813 m., 996 db.) — Értéke: 1404 frt. — (Zenta városi községi gimnázium tizenkettedik értesítője az 1894/95-iki évben. Szerk. Szűcs Lajos igazgató. Ebben: A Zenta városi közs. gimnázium alapításának és 19 évi működésének története. — Min. jel.)

181. Zilahi ev. ref. algimnázium. (Alapították 1646-ban.) *a*) *Tanári könyvtár.* Nagyobb adományokban részesült: 1689., 1706., 1713., 1762., 1816 években. Első jegyzékei 1767. és 1774-ben készültek a 1815-ben Salamon József fölhívást intéz az egyház-megye pappjaihoz és hiveihez könyvek adományozása végett, minek eredménye lőn az 1816-iki tetemesebb szaporulat. Ekkor még a deákok voltak könyvtárosok. 1851-ben dr. Salamon József 195 művet adományoz. 1858 óta a VI. és VII. osztály tanulói évi 1 frtot adnak a könyvtár gyarapítására. Ugyanezen évben báró Wesselényi Ferencz főgondnok 525 frtos alapítványt tett, melynek évi kamatja csak maradandó becsü könyvek vásárlására fordítandó. 1867-ben 7000 db. könyve volt, ebből 1000 duplum. 1888/89. óta évi 480 frt általánynyal rendelkezik. 1882-től 1886-ig újból rendeztetett. 10 szakból áll. 1892-ben czédulakatalogus készült. Van 57 régi magyar nyomtatványa. Állománya: Szakm.: 6688 m., 14665 db. — Folyóirat: 124 m., 740 db. — Vegyes: 510 m., 903 db. — Összesen: 7322 m., 16208 db. — *b*) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 280 m., — Olv.: 542 db. — Összesen 822 db. — (A zilahi államilag segélyezett ev. ref. kollégium (főgimnázium és előkészítő osztály) értesítője az 1894/5-iki iskolai évről.

Szerk. Berényi János igazgató. Ebben: Somogyi Jenő. A kollegium története. Kincs Gyula. A zilahi ref. kollegiumi könyvtár története. — Magyar Könyvszemle, 1894. 349 l. — Min. jel.)

182. Zombori állami főgimnázium. (Alapították 1872-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 1240 m., 3224 db. — Folyóirat: 146 m., 1962 db. — Vegyes: 18 m., 3731 db. — Összesen: 1404 m., 8917 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 1406 db. olvasmány. — Jeszenszky Dezső, A zombori magyar királyi állami főgimnázium története. (1872—1895.) — Min. jel.)

183. Zsolnai kir. kath. algimnázium. (Alapították 1776-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Már 1819/20-ban volt néhány (11) könyve. 1874/5-ben az alreál iskolai 205 kötetből álló könyvtárt kapja. 1883-ban 500 könyvet szerzett be. — Állománya: Ön. szakm.: 855 m., 1457 db. — Tud. folyóirat: 33 m., 238 db. — Vegyes: 58 m., 2505 db. — Összesen: 946 m., 4200 db. (Ért. szerint: 4185 m.,) Értéke: 5228 frt 69 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1864-ben. Állománya: Tank.: 455 db. — Olv.: 1292 db. — Összesen: 1747 db. Értéke: 1561 frt. 48 kr. — (A zsolnai kir. kath. algimnázium értesítője az 1895/-96iki tanévre. Ebben: A zsolnai gimnázium története. — Min. jel.)

Ezen összeállításra a fontosabb adatokat a monografiák és a vallás- és közoktatásügyi miniszter említett jelentése szolgáltatják. Míg ez egyfelől némely intézet könyvtárainak teljes történetét, fejlődését és állapotát nyújtja, másrészt sokszor csakis a miniszteri, szóban fukar jelentésnek számadataival kell beérnünk. A figyelmes olvasó előtt föltűnő dolognak fog tetszeni azon körülmény, hogy a monografiák, értesítők és a miniszteri jelentés között sokszor mily óriási eltérés áll fenn, mely eltérés okának földerítésében tényleg semmiféle adat, de még föltevés sem gyámolít bennünket. Tény az, hogy főnáll és a számok megbízhatóságába vetett hitünket megingatja. Nem illetjük semmiféle váddal a kétrendbeli jelentéseket, de midőn azt kellene inkább hinnünk, hogy teljes meg egyezést találunk közöttük, épp az ellenkezőre bukkanunk. Ahol a miniszteri jelentés némely adatokat összevon, ahol az értesítők vagy pedig a monografiák megjelenésének éve közt van eltérés, ott a különbség még érthető, de nem az többé, midőn egyidejű jelentéseknek egymást nem fedező adataival állunk szemközt.

Az elősorolt számbeli adatok fonalán legyen szabad végül azoknak összegét rövid kivonatban összeállítanunk. Ezen összeállításban tekintettel voltunk arra, hogy mily mennyiségben látják el az egyes főtartó hatóságok intézeteiket. Adatainkban itt csakis a miniszteri jelentésre támaszkodtunk, mivel annak számai hivatalos jellegüknél fogva is a legbiztosabbaknak és minden kritikát kizárandóknak látszanak.¹

¹ E táblázatos kimutatásba az összes hazai középiskolák fel vannak véve, tehát azok is, melyek a fentebbi összeállításba adatok hiányában nem voltak felvehetők.

Az intézetek nevei, a fõntartóság szerint csoportosítva.	számuk	Tanári könyv- tár		Ifjúsági könyvtár darab	Más könyvtár	Helyiség	
		mű	darab			Van	Nincs.
<i>I. Állami intézetek :</i>							
1. Gimnáziumok:	21	63,697	114,403	22,649	3	24	6
2. Reáliskolák:	24	52,769	125,147	49,941	2	40	1
	45	116,466	239,550	72,590	5	64	7
<i>II. Tanulmányi alap által fentartott intézetek :</i>							
1. Magyarországi t. alapból.	15	38,516	87,584	36,717	4	29	2
2. Bibics-alapból:	1	14,567	24,579	4,702	—	2	—
3. Erdélyrészi t. alapból.	7	20,453	40,010	12,715	3	18	—
4. Naszódi alapból.	1	2,354	4,154	961	—	2	—
	24	75,890	15,6227	53,095	7	51	2
<i>III. Községi intézetek :</i>							
1. Gimnáziumok:	12	38,738	58,350	21,727	2	14	2
2. Reáliskolák:	4	13,594	23,994	3,979	—	4	1
	16	52,332	82,344	25,706	2	18	3
<i>IV. Szerzetes rendek közép- iskolái :</i>							
1. Kegyes-rendieké:	18	34,863	75,509	31,992	8	24	—
2. Szt.-Benedek-rendé:	6	37,066	61,111	17,963	2	6	1
3. Csiszterci-rendé:	4	18,183	34,342	11,582	3	7	—
4. Premontrei-rendé:	5	24,990	39,582	12,288	5	9	—
5. Minorita-rendé:	1	828	1,865	345	—	1	—
6. Más rendeké:	2	14,117	33,618	2,446	—	9	—
	36	130,067	245,027	76,615	18	56	1
<i>V. Gör. kath. középiskolák :</i>							
	2	8,756	13,566	4,292	—	4	—
<i>VI. Ág. ev. felekezeti intézetek :</i>							
1. A dunáninneni egyh. ker.-ben:	2	28,757	48,836	13,579	2	7	—
2. A dunántúli egyh. kerületben:	3	13,082	30,996	12,108	—	5	—
3. A tiszai egyh. kerületben:	5	45,635	93,060	12,024	—	9	—
4. A bányai egyh. kerületben:	5	23,778	43,475	7,456	—	8	—
5. Az erdélyi egyházkerületben:	9	70,148	121,302	12,018	1	19	2
	24	181,400	337,669	57,185	3	48	2
<i>VII. Ev. ref. intézetek :</i>							
1. A dunántúli egyh. kerületben:	2	11,246	32,630	8,576	1	4	—
2. A dunamelléki egyh. ker.-ben:	6	55,578	71,988	7,813	1	12	—
3. A tiszáninneni egyh. ker.-ben:	2	51,467	73,116	2,596	1	3	—
4. A tiszántúli egyh. kerületben:	10	67,626	111,179	8,098	1	15	—
5. Az erdélyrészi egyh. ker.-ben:	7	88,299	133,801	12,399	2	28	—
6. Közös intézet:	1	3,787	8,744	980	—	1	—
	28	272,333	432,668	45,505	6	63	—

Az intézetek nevei, a fõntartóság szerint csoportosítva.	számuk	Tanári könyvtár		Ifjúsági könyvtár darab	Más könyvtár	Helyiség	
		mû	darab			Van	Nincs.
VIII. Unitár. egyh. intézetek :	2	30,383	47,473	4,900	—	9	—
IX. Szerb gör.-kel. egyházi intézetek :	1	8,222	12,801	1,544	—	1	—
X. Román gör. kel. egyházi intézetek :							
1. Gimnáziumok :	2	5,389	8,459	2,712	—	2	1
2. Reáliskolák :	1	4,530	7,364	2,037	—	—	—
	3	9,919	15,823	4,749	—	2	1
XI. Izr. egyh. intézet :	1	277	2,550	180	—	—	—
XII. Magánintézetek :	4	4,298	7,189	2,739	—	3	1
Összesítés :							
1. Gimnáziumok :	156	796,262	1.432,563	281,598	39	275	14
2. Reáliskolák :	30	93,467	204,680	68,534	2	51	3
Összesen :	186	889,729	1.637,243	350,132	41	326	17

*

A fõntebb közölt összeállítás és a hozzáfüggesztett történeti adatok tanuságait a középiskolai monografiák mostani állapotánál fogva nem foglalhatjuk kulturális föladatainknak megfelelő általános keretbe. A mit a kezdeten állítottunk, hogy az iskolai történetek nagyobb része hiányos és fölületes, arról a részletes tárgyalásnak kimerítő képe elég bizonyosságot nyujt. Nem látjuk a könyvtárak vezetésénél mérvadó irányokat, nem szerezhettünk pontos, az egész országot felölelõ képet azok állapotáról, használatáról, gyarapításáról, de a mi kulturális szempontból a földolog, nem nyújtanak fölvilágosítást arról sem, mint hatnak az iskolán belül a tanárookra és tanulóokra, nem szólva arról, hogy a közönségre egyáltalában semmiféle befolyást nem gyakorolnak. Iskolai, főleg tanügyi, de művelõdési faktorokként állnak az ifjúság előtt, amde a nagy vidéki közönségtõl mereven elzárkoznak és reá nézve úgyszólván hozzáférhetlenek. Pedig vidéki városainkban egy-egy nagyobb arányu iskolai könyvtár az illetõ városnak nyilvános könyvtárát képezhetné, míg a kisebbek nagyra fejlõdõ nyilvános könyvtárak alapját alkothatnák.

Vidéki városaink legnagyobb része semmiféle kulturális, közhasznú intézménnyel nem rendelkezik. Ujjainkon számlálhatjuk föl Szegedet, Kassát, Debreczent, Pozsonyt, Kolozsvárt, Sárospatakot, a hol ily intézmények megvannak.

Ezen helyen látjuk alkalmasnak megpendíteni azon eszmét, miként volna lehető ily nyilvános könyvtáraknak rövid időben és nagy számmal való megalkothatása.

A vidéki kaszinók könyvtárai jobbára selejtes művek és kétes rangú szépirodalmi művek tárháza. Ritka esetben találunk tudományos értékű műveket, melyek a közönség izlését fejleszthetnék, kevesek tudásszomját kielégitenék és a szellemi haladásnak nagyobb teret biztosítanának. A kultúra nemcsak a szépirodalom eszméiben hódítja meg saját területét, hanem főleg a tudományos becsü munkákban. És a kultúrának nagyobb terjedelmét előmozdítani volnának hivatva minden rangú iskolai, főleg a középiskolai könyvtárak. Mihelyt ledől a féltékenyen őrzött gát, mely a közönség és az iskolai könyvtárak, vagy más iskolai működés között jelenleg még fönnáll, megdől a közönségnek igen sokszor furcsa nézete iskoláról és tanárokról. Szokások és tilalmak zárják el a közönséget tőlük, melyek kihívják bíráló és ítélő szellemét.

Nyiljanak meg e gátak és hozzuk közelebb a közönséget magunkhoz és a könyvtárakhoz! A vidék rászorul arra, hogy napszámos-munkában elfáradt polgára szellemi szükségleteit ne csak az újságokból, kaszinóbeli vitákból, hanem a szakszerű tudományos művekből is merítse.

Ismerünk eseteket, melyekben ily könyvtárak létesítése a szakférfiak kényelmén és elernyedő lelkesedésén szenvedett hájtörést. Ez mindenestre igen nagy akadály, melyet azonban legyőzhet egy mindenképp nemes czélnak könnyen létesíthető sikere.

Maga a terv nem oly kivihetetlen. Tanuságot tesznek erről azon vidéki városok, melyekben az iskolai könyvtár a közönség rendelkezésére áll, sőt ily helyeken azt tapasztaljuk, hogy az iskolai, illetőleg iskolai és nyilvános könyvtár állandó adományok, személyenkint pár fillér lefizetésével évről-évre nagyobbodik. S a nagy közönség e fillérei mellett a nyilvánossági jelleg a városi és megyei hatóságok anyagi támogatását is megszerezhetné e könyvtáraknak, miáltal a rendes könyvtári átalányok nagyobbod-

nának és ezen megnagyobbodott átalányokból a könyvtárt kezelő tanár is megkaphatná fáradozása díját.

Az olvasók csekély megadóztatása, a városi és megyei hatóságok csekély anyagi hozzájárulása idővel nemcsak gyorsabb ütemben fejlődő és nagyobb arányú könyvgyűjteményeket, hanem olvasótermet, egyszóval rendszeres, szakszerű nyilvános könyvtárakat teremtene. És ha ez minden középiskolánál keresztül vitetnék, majdnem 190 vidéki városban állana szakszerű könyvtár az iskola és a közönség szolgálatára.

AZ ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI FOLYÓIRAT.

SZILY KÁLMÁNTÓL.

Sándor István a Magyar Könyvesházban följegyzi, hogy 1796-ban Bécsben egy ujság jelent meg a következő czim alatt: »*Magyar Újság, mely Magyar és Erdélyországban a Mezei gazdaságot és Szorgalmatosságot erányozza*« s rekeszben még hozzá teszi, hogy Pethe Ferencz írta.

Id. Szinnyei József szerint ez volt az *első* magyar gazdasági folyóirat.¹ Sz. megjegyzi, hogy Pethének e lapja 1796 elején indult meg és a végével *meg is szűnt*, hetenként egy ivet, összesen tehát 52 ivet adván.

Ugyancsak Szinnyei 1878-ban már mit sem tud arról, hogy Pethe ezt a gazdasági ujságot szerkesztette volna, hanem e helyett azt állítja, hogy Pethe 1796-ban a »*Vizsgálódó Magyar Gazda*« című lapot szerkesztette.

Ferenczy József meg-meg mást mond. Szerinte Pethe Ferencz a mult század végén a »*Gazdaságot czélozó Újság*«-ot szerkesztette

Kinek van közülök igaza? Azt csakugyan nem hihetjük el, hogy Pethe a mult században *egyszerre* három magyar gazdasági lapot szerkeszthetett volna.

E hármast ellenmondást, tudtommal, Balás Árpád fejtette

¹ *Első*, ha t. i. a Pozsonyban, 1783-ban »Királyi Magyar Ujság a Földművelésről« című folyóiratot figyelmen kívül hagyjuk, a mit jogosan meg is tehetünk, mert ez, mint Sándor István (i. h.) mondja: egynehány darab Levele után megszűnt.

² Vasárn. Ujság, 1862. évf. 404. l.

³ Magyarország term.-tud. könyvészete, 590 l.

⁴ A magy. hírlapirodalom története, 159. l.